

Що стосується юридичної відповідальності штучного інтелекту, який наділений правосуб'єктністю, то тут, на думку науковців, мають застосовуватися такі ж види юридичної відповідальності, як і щодо громадян-суб'єктів відповідальності, із санкціями, які адаптовано до особливостей штучного інтелекту, але максимальна санкція – припинення діяльності відповідного штучного інтелекту, тобто його юридична смерть. Відповідно, завданням штучного інтелекту, у випадку притягнення його до юридичної відповідальності, є коригування своїх дій та поведінки, тобто виправлення та демонстрація такого виправлення.

Таким чином, можемо сказати, що штучний інтелект у наш час став невід'ємною частиною нашого життя, який допомагає людству в багатьох сферах. Але потрібна державна програма щодо стимулювання розробки штучного інтелекту та його середовища, яка має бути обачною й виваженою, адже вчені вже сьогодні попереджають, що безконтрольний розвиток цих технологій становить велику загрозу для людства, бо такі системи давно використовуються збройними силами різних країн і їх автономність піднімає питання на рівень міжнародного права, прав людини, гуманітарного права, національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Мальгіна А. ІТ-технології, штучний інтелект і право [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.euointegration.com>.

*Андрійовський Ілля Ілліч,
здобувач ступеня вищої освіти магістр
Навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Завальний Андрій Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІЗОЛЯТОРАХ ТИМЧАСОВОГО ТРИМАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Право кожної людини на свободу та недоторканність є одним з найважливіших прав людини та закріплене У Конституції України (ст. 29), Загальній декларації з прав людини (ст. 9), Європейській Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (ст. 5) [2, с. 522]. Особливість права на свободу полягає у тому, що воно спрямоване головним чином на забезпечення і охорону особистої безпеки людини, тобто такого стану індивіда, при якому він

гарантований – від незаконних і необґрунтованих арештів та інших неправомірних примусових заходів з боку державних органів і посадових осіб, але в той же час коли це право обмежене у випадках передбачених законом і особа перебуває під наглядом держави потрібно виключити випадки неналежного поводження та порушення строків затримання особи поліцією.

Одним із найбільш важливих питань у діяльності поліції є питання дотримання прав затриманої особи повної та відповідно до закону процедури затримання особи чи то в адміністративному чи кримінальному процесуальному порядку із обов'язковим забезпеченням прав затриманої особи: інформуванням затриманої особи про права та обов'язки, повідомлення рідних, своєчасне інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, надання у разі необхідності медичної допомоги – окрім цих норм, які закріплені у національному законодавстві на обов'язковій реалізації цих прав відразу після затримання наголошує Європейський комітет з питань запобігання катуванням, нелюдському або такому, що принижує людську гідність поводження (далі – ЄКПТ). ЄКПТ приділяє особливу увагу трьом правам тих осіб, яких затримала поліція:

- праву особи повідомити про факт свого затримання третю сторону за власним вибором (члена родини, друга, консульство);

- праву доступу до адвоката;

- праву вимагати медичного обстеження лікарем за власним вибором (додатково до медичного обстеження, яке здійснюється лікарем, що його запросили поліцейські органи) ці права є трьома основними гарантіями проти жорстокого поводження із затриманими особами, і вони мають застосуватися від самого початку затримання, незалежно від того, як таке затримання визначається у відповідній правовій системі (затримання, арешт тощо) [8, с. 4].

Окремо акцентуючи увагу на важливості перевірки дотримання процедури затримання особи працівниками поліції, і у свою чергу також представники ЄКПТ звертають особливу увагу на те, що особа є надзвичайно вразливою у перші години після затримання і ризик неналежного поводження є надзвичайно високим [1, с. 19]. Однак досі нерегульованим залишається питання своєчасності забезпечення права на правову допомогу особи затриманою за підозрою у вчиненні злочину у порядку ст. 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), оскільки працівники патрульної поліції не забезпечують негайно право затриманої особи на правову допомогу шляхом інформування центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, а очікують приїзду слідчо-оперативної групи для належного оформлення процедури затримання, фактично затримуючи особу у порядку ст. 207 КПК [9, с. 1]. Хоча право особи на вільне пересування вже обмежено, оскільки відповідно до практики Європейського суду з прав людини важливим аспектом правового регулювання порядку затримання є визначення моменту затримання. У ст. 209 КПК він формулюється наступним чином: «особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поруч з уповноваженою службовою особою або в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою» [7, с. 320]. Потужним механізмом який

дозволить мінімізувати ризики порушення прав людини є інспектори з дотримання прав людини в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України з метою своєчасного забезпечення прав затриманої особи, а також оперативного реагування та відновлення прав у разі їх порушення працівниками поліції.

Імплементуючи рекомендації ЄКПТ у складі інформаційно-телекомунікаційної системі «інформаційний портал національної поліції України» розроблено підсистему «Ізолятор тимчасового тримання Custody records» (далі – «ІТТ Custody records»), ця підсистема передбачає електронну фіксацію всіх дій, що відбуваються по відношенню до затриманих осіб, яких поміщено до ізоляторів тимчасового тримання. Крім цього в підсистемі відображається інформація щодо підстав затримання (взяття під варту), надання правової допомоги, інформування третіх осіб про затримання, стану здоров'я, наявності тілесних ушкоджень та надання медичної допомоги. Водночас підсистема є не тільки потужним інформаційно-аналітичним, а й ще моніторинговим та контролюючим інструментом стану організації роботи з утримуваними.

Використовуючи ефективні кадрові механізми, для гарантування безпечного та гідного тримання під вартою, а також проведення превентивного моніторингу можливих порушень прав затриманих поліцейськими, на базі ізоляторів тимчасового тримання № 1 головних управлінь Національної поліції в Дніпропетровській та Херсонській областях, запроваджено пілотний проекту в сфері дотримання прав людини в умовах ізоляторів тимчасового тримання.

Зокрема, до штатів зазначених ізоляторів уведено посади інспекторів з дотримання прав людини, місією є гарантування безпечного середовища перебування для осіб, які утримуються в ізоляторі тимчасового тримання. Інспектори безпосередньо працюватимуть з інформаційною підсистемою «ІТТ Custody records» та проводитимуть інтерв'ювання доставлених до ізолятора тимчасового тримання осіб.

Функції системи та офіцерів дотримання прав людини системи «ІТТ Custody records» передбачає:

- обов'язкове інтерв'ювання при перед поміщенням особи до ізолятора тимчасового тримання, отримання інформації та звірка із протоколом затримання (час затримання, наявність адвоката, наявність\відсутність тілесних ушкоджень, повідомлення рідних, ознайомлення з пам'яткою про права та обов'язки);

- електронна фіксації усіх дій з затриманою особою – прогулянковий двір, модульне харчування, отримання передач, побачення зі адвокатом, слідчим, представниками органів, які здійснюють перевірку стану дотримання прав людини в ізоляторах тимчасового тримання;

- у разі закінчення часу тримання особи в ізоляторі тимчасового тримання вирішення питання, щодо її звільнення (особі не вручено повідомлення про підозру протягом 24 годин, протягом 60 годин не доставлено до суду та в інших випадках передбачених законодавством).

Отже, враховуючи безумовне виконання норм національного законодавства

в частині дотримання прав людини поліцейськими під час затримання особи та беручи до уваги рекомендації ЄКПТ впровадження системи «ІТТ Custody records» є прогресивним та важливим кроком у сфері забезпечення прав людини в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Макбрайд Дж. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. Київ : К.І.С., 2010. 576 с.
2. Європейське право у галузі прав людини / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. Київ : АртЕк, 1997. 583 с.
3. Загальна декларація з прав людини. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Конституційне право України. К.:КНТ, 2011. 532 с.
5. Конституційне право України. К.: «Освіта України», 2008. 592 с.
6. Конституція України. Суми: ТОВ «Нотіс», 2016. 48 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. К.: «ЮрінкомІнтер», 2014. 559 с.
8. Мінімальні стандарти належного поводження: аналіз національного та міжнародного досвіду: практичний посібник / Ю. Л. Белоусов, М.М. Гнатовський, В. О. Гацелюк, А. Л. Федорова / За заг. ред. Ю. Л. Белоусова. Київ : Ваіте. 2013. 170 с.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363 «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою». - Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D0%BF>

***Бабенко Вікторія Вікторівна,**
курсант Навчально-наукового
інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник:**
Завальний Андрій Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

СОЦІАЛЬНА ТА НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОГЛЯДІВ В.В. КОПЄЙЧИКОВА

Ідея соціальної держави має довгу та складну історію, в якій переплетені толерантні та критичні підходи до переформатування ролі і функцій держави у